

DEN NORSK
BLUE SHIELD
KOMITEEN

Oslo, 29.1.2019

Klima og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
003 OSLO
postmottak@kld.dep.no

Deres ref. 18/1422

Innspill til ny Stortingsmelding om kulturminnepolitikk – Haag-konvensjonen av 1954 og dens protokoller

Vi viser til departementets brev av 21. november 2018 med invitasjon til å komme med innspill og bidrag til den nye Stortingsmeldingen om kulturminnepolitikk.

Den norske Blue Shield komiteen (BSN) har gjennom mange år etterlyst implementering av konvensjonen og dens protokoller, men ble bl.a. henvist til endring av straffeloven og ratifisering av 2. protokoll i 2017 som hindringer for det videre arbeid. Dette er nå løst, men BSN har fortsatt ikke inntrykk at oppfølging av Haag-konvensjonen er et prioritert område, selv om det er i fredstid og i fravær av katastrofer at beredskapen skal forberedes.

Riksantikvaren utarbeidet i 2009 en rapport om implementering av Haag-konvensjonen og protokollene i samarbeid med Miljøverndepartementet, ABM utvikling, Forsvarsbygg og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Seks år senere foreligger en revidert rapport (heretter kalt rapporten) som ble oversendt fra Riksantikvaren til KMD.

I svarbrev fra KMD, datert 18.12.2015 til den reviderte rapporten, ligger en bestilling til Riksantikvaren på en fremdriftsplan for implementering av Haag-konvensjonen og protokollene. Etter 3 år kan vi fortsatt ikke se at det foreligger en slik fremdriftsplan.

Kulturminnemeldingen må gi klart uttrykk for at Klima- og miljøverndepartementet (KMD) forplikter Riksantikvaren til å prioritere arbeidet med en fremdriftsplan for implementering av Haag-konvensjonen og dens protokoller.

KMD har ansvaret for Haag-konvensjonen som omfatter områder fra flere departementer; i særlig grad Kulturdepartementet og Forsvarsdepartementet. Det betyr for BSN at KMD har en koordinerende funksjon. Ved henvendelser til Kulturdepartementet høsten 2018 i denne saken ble det henvist til KMD, som ikke svarte.

Kulturminnemeldingen må tydelig fordele roller og ansvar i Departementer og Direktoratet for oppfølging av Haag-konvensjonen.

I rapporten foreslås det at KMD oppretter en interdepartemental kommisjon for beredskapsarbeidet. BSN sier seg enig i det. Det også er behov for å etablere et rådgivende til organ til denne kommisjonen med representasjon av Unescos rådgivende organisasjoner som er representert i Blue Shield: International Committee for Archives (ICA) for oppfølging av arbeidet med konvensjonen, International Committee for Libraries, International Committee for Museum (ICOM) og International Committee for Cultural Heritage (ICOMOS).

Kulturminnemeldingen må ha fokus på etablering av en interdepartemental kommisjon for beredskap og etablere et rådgivende organ med frivillige organisasjoner (særlig BS og Røde kors) med kulturvernberedskap som oppgave.

I rapporten fra Riksantikvaren fra 2015 om implementering av Haag-konvensjonen er det flere anbefalinger som har fremkalt Blue Shield komitéens bekymring:

«Norge skal la være å nominere kulturminner til den internasjonale listen over kulturminner med forsterket beskyttelse.» BSN mener at dette er en for kategorisk anbefaling. Konvensjonen skal også gjelde i sammenheng med beredskap for naturkatastrofer. Særlig på bakgrunn av klimaendringer bør katastrofeberedskapen også ta høyde for å ha lister over prioriterte kulturminner, arkiv, bibliotek og museer. Disse listene trenger ikke være offentlig tilgjengelig før det er behov. Sveits og Østerrike har f.eks. et utmerket system på dette området. Forsvaret har etterlyst en slik liste.

Kulturminnemeldingen må gi føringer for arbeid med å utarbeide lister over kulturminner og institusjoner som prioriteres å sikre i katastrofesammenheng.

I rapporten er det pekt på prinsippet om nærhet til ansvar for oppfølging av konvensjonen og dermed at kommunene skal følge opp konvensjonen. Etter kommune- og regionreformen vil det fortsatt være mange relativt små kommuner med minimal eller ingen kompetanse om vern av kulturarv i krig og katastrofe. BSN anser det som usannsynlig at mindre kommuner kan følge opp nærprinsippet i dette ansvarsområdet.

Kulturminnemeldingen må tydelig plassere ansvaret for beredskap for kulturarven der det finnes kompetanse.

I rapporten gis det meget klart uttrykk for at det skal arbeides med informasjon til militære og sivile myndigheter om implementering av Haag-konvensjonen og protokollene.

Kulturminnemeldingen må klart plassere ansvaret for koordinering og formidling av kunnskap og forpliktelser om Haag-konvensjonen og protokollene til de relevante statlige, regionale og kommunale institusjonene samt frivillige organisasjoner.

Rapporten fremhever at det må arbeides med opplæring av militært personell om Haag-konvensjonens forpliktelser, spesielt de som har oppdrag i internasjonale styrker. Opplæringen må ikke bare omfatte militære styrker med også gjelde sivilt personell som kan bistå Forsvaret og andre beredskaps enheter.

Kulturminnemeldingen må legge vekt på opplæring av militært og sivilt personell til vern og sikring av kulturminner, institusjoner og gjenstander i krise og katastrofer.

Rapporten foreslår at arbeidet med sikring av kulturminner gjennom UNESCO bør sikres gjennom et engangstilskudd. Blue Shield internasjonalt har i flere omganger frivillig oppsøkt områder som har vært utsatt for store ødeleggelser av kulturminner i krig og katastrofe som i Mali, Egypt, Libya og Haiti. Rapportene har blitt tatt til inntekt for UNESCO, bl.a. fordi det nesten ikke er personale i organisasjonen til å følge opp konvensjonen.

De store ødeleggelsene av kulturminner i krigsområder som Irak og Syria, men også områder med store naturkatastrofer skulle tilsi at det er et område Norge burde engasjere seg sterkere i.

Kulturminnemeldingen bør legge større vekt på arbeidet som UNESCO gjør internasjonalt for å sikre oppfølging av Haag-konvensjonen og sikre årlige bidrag.

Vår henvendelse høsten 2018 til Kulturdepartementet, Forsvaret og KMD i forbindelse med NATO øvelsen Trident Juncture har vist at arbeidet med Haag-konvensjonen ikke er tilstrekkelig forankret i de ansvarlige departementene. Andre lands forsvar har spesialister på kulturvern som personell. Det har ikke Norge.

Kulturminnemeldingen bør gi klare signaler at Haag-konvensjonen skal følges opp i militære øvelser, særlig internasjonale øvelser.

Den norske Blue Shield komiteen imøteser at Haag-konvensjonen og dens protokoller gis en betydelig plass i Kulturminnemeldingen.

Som bidrag til styrking det norske nettverket av kulturminnefaglig ekspertise og å gjøre denne kjent og tilgjengelig, foreslår Den norske Blue Shield komiteen at

kulturminnemeldingen inkluderer en tekstboks om Blue Shield. Forslag til tekst:

Den norske Blue Shield komiteen

Den norske Blue Shield komiteen ble etablert i 2000 og er den nasjonale enheten av den internasjonale Blue Shield komiteen, ICBS (The International Committee of the Blue Shield).

Blue Shield International ble dannet i 1996 som en frivillig organisasjon for å beskytte verdens kulturminner mot trusler som væpnede konflikter og naturkatastrofer.

Organisasjonen beskrives også som kulturarens Røde Kors. Den er dannet av UNESCOs rådgivende organisasjoner for arkiver, bibliotek, museer og kulturminner: International Council on Archives (ICA), Internatioanl Federation of Libraries (IFLA), International Council on Museums og International Council on Monuments (ICOM) and Sites (ICOMOS). Annen protokoll artikkel 27, avsnitt 3 til Haag konvensjonens av 1954, sier at komiteen skal samarbeide med den internasjonale Blue Shield komitéen,

Med hilsen

Axel Mykleby

Leder

Den norske Blue Shield komitéen

c/o Norsk ICOM, Universitetsgaten 14, 0164 Oslo